
Studenti sledují proměny modernity na příkladu zoologických zahrad

Studenti sledují proměny modernity na příkladu zoologických zahrad

Proč chodíte do zoologické zahrady? S odpovědí „rádi se díváme na zvířata“, se studenti antropologie setkávají často. V rámci kurzu, který vede dvojice vědců z UK Karolína Pauknerová, Ph.D., a Mgr. Marco Stella, se studující zaměřují na fenomén zoologických zahrad a jejich funkci ve společnosti, sledují problematiku vztahu člověka a zvířete a proměny zahrad jako institucí. Možná vás překvapí, že podle jejich průzkumů stráví lidé v zoo konkrétně pozorováním živočichů jen velmi málo času.

Karolína Pauknerová, která působí jako specialista na urbánní antropologii v [Centru pro teoretická studia](#), společném pracovišti Univerzity Karlovy a Akademie věd ČR, upozorňuje na to, že zoologické zahrady jsou vlastně takovými zvláštními městskými parky, kde jsou pro zpestření umístěna i různá zvířata. Průzkumy, jež vědci spolu se svými studenty v zahradách provádějí, ukazují, že lidé v nich nejvíce času prochodí, hodně času stráví také na dětských hřištích a dalších atrakcích či v restauracích. Samotnému pozorování zvířat věnují zhruba jen desetinu celkového času vyhrazeného návštěvě zoo.

Lidé do zoo chodí především za zábavou. A zatímco dříve se bavili tím, že si mohli prohlédnout nějaké neobvyklé živočichy a v některých dobách dokonce i „exotické“ příslušníky různých etnických skupin, postupně tento nádech neobyčejnosti vyvanul a především komerčně orientované zoo musely hledat způsob, jak i nadále zůstat pro návštěvníky atraktivní.

Na Západě začaly od poloviny dvacátého století zoologickým zahradám navíc mocně konkurovat zábavní parky, které otevřel Walt Disney a další. Zahrady se jimi proto inspirovaly a zavedly různá show se zvířaty, aby opět získaly návštěvníky zpět. V Československu, respektive České republice, se tento trend začal ve větší míře objeovat až po sametové revoluci.

V současnosti láká návštěvníky do zahrad zase něco nového. Zvířatům dnes fanoušky hledá speciálně budované PR založené na tom, že jsou živočichové prezentováni nikoliv jako jednotlivé druhy, ale jako jednotlivé osobnosti. Dostávají vlastní jména, a jak upozorňuje Marco Stella, antropolog, který se dlouhodobě věnuje studiu vztahu lidí a zvířat, prostřednictvím médií a různých reality show mohou lidé sledovat dokonce i jejich životní příběhy. Tato velká antropomorfizace živočichů antropology velmi zajímá.

„Otázkou je, co pak lidé, kteří se dívají na zvířata, doopravdy vidí. Zamýšlíme se nad tím, jestli se lidé do zoo nechodí dívat spíše na nějaké typy lidských příběhů. V zoologických zahradách 19. století zvíře zastupovalo do značné míry celý druh a bylo zároveň vnímáno jako exotično, či protipól lidství. Když zevšedněla ona exotičnost, hledal se nový způsob, jak zvířata prezentovat. A jednou z možností bylo udělat z nich nás samotné. Nezastupují už exotično, ale reprezentují nás,“ podotkl Marco Stella.

Zoologické zahrady však samozřejmě nemají jen relaxační a zábavnou funkci. Slouží i ke vzdělávání veřejnosti a v neposlední řadě pečují i o reprodukci a ochranu živočišných druhů.

Také antropologové nesledují jenom problematiku vztahu lidí a zvířat, ale všímají si i toho, jak se zoologické zahrady proměňují jako instituce a také ve svém prostorovém uspořádání. Jednou ze změn je třeba pozvolné odstraňování mříží a plotů okolo výběhů zvířat a náhrada těchto bezpečnostních prvků méně viditelnými prostorovými překážkami, jako jsou vodní příkopy nebo sklo. „Zoo lze chápat jako materializovanou metaforu vztahu člověka k přírodě v dané době a kultuře. Mříže, pevné distance, které ‚nás‘ odděluje od ‚nich‘, pomalu mizí,“ podotkl Marco Stella. Navzdory tomu vědci podotýkají, že když v rámci výzkumů studenti požádají návštěvníky zoo, aby jim namalovali svou představu zoo, vždy se na obrázcích mříže objeví.

Právě možnost vyzkoušet si různé techniky antropologického výzkumu si studenti, kteří se do kurzu zapsali, pochvalují. Získají tak praktické zkušenosti pro svou další vědeckou činnost, proto mají o kurz velký zájem.